

Inne Inspiracje

Flâneur w ujęciu Waltera Benjamina był niewątpliwie figurą wieloznaczną. Powyżej przedstawione dwa nurty charakterystyki nie wyczerpują całego spektrum wieloznaczności tej figury. Flâneur przez nas dotychczas prezentowany to albo postać przystosowująca się do nowoczesnego świata; takim niewątpliwie byłby flâneur z pasaży i jego żeński odpowiednik – dziwka; albo wobec niego krytyczna – flâneur którego Benjamin ukazał przez pryzmat twórczości Baudelaire’a.⁹⁰

Choć są to ujęcia, jak się wydaje dominujące w twórczości autora pasaży to nie można redukować naszej analizy tylko do tych dwóch nurtów. Straciła by bowiem na tym wieloznaczność charakteryzująca tę postać. Opisywanego przez autora pasaży spacerowicza charakteryzuje też radość obserwowania jest ona celem samym w sobie lub może posłużyć różnym celom flâneura. „Aby tkać swoją materię fantazji, przechodzić namiętnie przez próby namiętnej wyobraźni, flâneur musi zachować dla siebie wolną przestrzeń „człowieka niezaangażowanego”, będąc zarazem zatopiony w tłumie; musi widzieć nie będąc widzianym; to właśnie nieustrudzona ciekawość widza wyczarowuje i jedno i drugie – tłum jako teatr i wolność spacerowicza jako scenarzysty”.⁹¹

U flâneura „triumfuje radość obserwowania”: flâneur nie zamiera z otwartymi ustami, jest detektywem – amatorem. Jego rolą jest odsłanianie mrocznych stron funkcjonowania wielkomiejskiej metropolii. Benjamin ukazuje kryminalistyczne wycucie flâneura powołując się na powieść Dumasa „Mohikanie Paryża”, której bohater decyduje się wyruszyć na poszukiwanie przygód, podążając za skrawkiem papieru, który wcześniej, umyślnie rzucił na wiatr, aby za nim podążyć. „Flâneur jakim tropem by nie poszedł zawsze natknie się na zbrodnię. Postać Flâneura detektywa występuje też u Poe’a. Benjamin interpretuje jego postawę jako przyszły los flâneura;

wywłaszczonego ze swojego naturalnego środowiska -Pasażu.

Obserwacja ta nie jest już jednak obserwacją przyjemną służy ona właśnie odsłanianiu mrocznych stron funkcjonowania nowoczesnej metropolii. Metropolią tą jest Londyn „Piekło jest miastem, podobnym do Londynu – bogatym i zadymionym. Pełno w nim najrozmaitszych ruin ludzkich. Mało tam radości, a może i wcale. Niewiele sprawiedliwości, a jeszcze mniej litości. Flâneur widzi ten obraz przez zasłonę. Tę zasłoną jest tłum. Flâneur Benjamina to również przykład nowoczesnego intelektualisty. Przedmiotem jego dociekań jest sama nowoczesność, [przedmiotem dociekań Benjamina jest nowoczesność]⁹² niespełnione ostatecznie obietnice szczęśliwszego i doskonalszego bytowania ludzkości[wystarczy przywołać esej „O pojęciu historii”]⁹³.

Flâneur intelektualista przemierza ulice i studiuje tłum [tak też czyni Benjamin]. Żyje w sytuacji zagrożenia społecznego i ekonomicznego [Biografia Benjamina zaświadcza o tym.]⁹⁴

Benjamin niewątpliwie prezentuje nowy typ flâneura; intelektualisty dla którego miejskie przestrzenie stanowią tekst: źródło twórczości kulturowej. Jeśli nowożytny świat może być przedstawiony za pomocą metafory flâneura a zjawisko flâneryzmu wiąże się z koniecznością przystosowania do tego świata , to w odniesieniu do flâneura intelektualisty metafora ta nie daje się zastosować. Nie jest to bowiem flâneur , który jak świat w którym żyje nie ma celu, a jego przechadzka jest przerywana tylko rozglądaniem się wokół. Przechadzka intelektualisty ma cel. Jest nią twórczość kulturowa. Spacerowanie i wnikliwa obserwacja miasta są dla niego źródłem inspiracji twórczej. Pejzaże semiotyczne przestrzeni miejskich paradoksalnie – dzięki flânerii jako metodzie ich budowania i przetwarzania dopiero zaczęły istnieć. Jest to sytuacja paradoksalna o tyle, że odwracają się relacje kulturowe. To flâneur jest kreatorem a przedmiotem kreacji staje się kultura. On właśnie narzuca jej obrazy swojej refleksji.

Odwrócone więc tu zostają stosunki, które jak pisałem omawiając pasażę spowodowały uprzedmiotowienie flâneura. Flâneur intelektualista to podmiotowość która przywracając pierwotne relacje człowieka i kultury jest szansą ludzkości na przyszłość.

⁹⁰ Krytyczna rola flâneura uchwycona jest również w eseju „gałganiarz” gdzie: „gałganiarza nie sposób oczywiście zaliczyć do bohemy. Ale każdy kto zaliczał się do niej, od literata do zawodowego spiskowca, rozpoznawał w gałganiarzu część siebie. Każdy z nich przeciwstawiał się , mniej lub bardziej wyraźnie protestując społeczeństwu, w którym się znajdował, w obliczu bardziej lub mniej niepewnego jutra. Walter Benjamin, Paryż II Cesarstwa, s. 346.

⁹¹ Zygmunt Bauman, Przedstawienie na pustyni, s. 77.

⁹² Głównym i najczęściej wskazywanym przedmiotem teoretycznej refleksji Benjamina jest oczywiście kultura i sztuka. Mówi się też o zjawiskach i procesach kulturotwórczych wieków XIX i XX, kulturze mieszczańskiej, narodzinach nowej kultury artystycznej, kryzysie spowodowanym urynkowaniem i rewolucją techniczną. Wielu badaczy zwraca uwagę na zainteresowanie Benjamina kulturą masową, przy tym podkreśla się, iż widział on w niej postęp i szansę awansu kulturalnego mas ludowych.

⁹³ Por. [w:] Walter Benjamin O pojęciu historii, s.413 – 425.

⁹⁴ W roku 1933 Benjamin wyjeżdża z nazistowskich Niemiec. Przebywa na Ibizie(1933), następnie aż do samobójczej śmierci 26 września 1940, kolejno w Paryżu, u brechta w Skovsbostrand w Danii, w San Remo i znowu w Paryżu. Boryka się z trudnościami materialnymi. Od roku 1933 współpracuje z Instytutem Badań Społecznych, którego jest stypendystą. Jest całkowicie uzależniony od skromnych środków finansowych

gwarantowanych mu przez Instytut.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.